

Projektet har modtaget økonomisk støtte fra

NYKREDITS FOND og KOLDING KOMMUNES BYDELSPULJE

Æblespots i den gamle æblehave

Projekt til udførelse i 2025-2026 på Grundejerforeningen Æblehavens fællesarealer

PROJEKTET

Etablering af 6 små lysninger i den tilbageværende gamle æblehave centralt i grundejerforeningens område. Her vil vi skabe et historisk link mellem Trapholts oprindelige skaber og verdenskendt tandlæge Dr. Linds oprindelige tanker om sundhedsbegrebet med æblerne, op til vores dages bevarelse og pleje med baggrund i bæredygtighed og biodiversitet i en moderne treenighed mellem pleje, aktivitet og samvær. Vi vil vise at disse 3 elementer kan ophøjes til poesi mellem træerne.

OMRÅDET

Grundejerforeningen Æblehaven omfatter 147 boliger placeret på vejene Æblehaven og Æblevænget i de oprindelige æblehaver omkring Trapholt Kunstmuseum i Strandhuse i Kolding. Grundejerforeningen har altid opfattet sig som Strandhuses grønne krydspunkt, hvor alle vore fællesarealer står til rådighed for de mange som siver igennem området eller besøger os på den ene eller anden måde. Fitnesshold benytter vor grønne arealer, dagplejere, børnehaver og skolebørn, ligesom de ældre spiller petanque og de unge siver igennem, slår sig ned et par timer om aftenen inden de går videre.

DEN GAMLE ÆBLEHAVE

Centralt i vore fællesarealer ligger en større gammel æblehave på godt 200 æbletræer som trængte til en fornyelse og aktivering som et aktivt og poetisk sted i området. Derfor oprettede grundejerforeningen i 2019 Æblegruppen, som havde til formål at bringe de gamle æbletræer frem i lyset igen og fortælle den fantastiske historie tilbage i tiden, hvor æblet var symbolet på det nye sundhedsbegreb.

ÆBLESPTS SOM LYSNINGER MELLEM DE GAMLE ÆBLETRÆER

Æblegruppen har nu i flere sæsoner udført finbeskæring sammen med vores gartner, som tager sig af det mere grove. Æblesorterne er nu bestemt, og der er mange fine gamle sorter i mellem.

Desværre er der tidligere sket rydninger i netop dette areal ad flere omgange. Herved er der opstået små åbne og bare områder i æblehaven, og det er netop disse åbne områder vi vil udnytte og markere som lysninger og udforme små mødespots for ophold og aktivitet. Her vil vi gerne vise historien om Trappergårdens Æblehaver, men også vise hvordan vi indarbejder en stor grad af biodiversitet som en del af lysningernes opholds- og mødesteder.

Det fællesskab vi oprettede med Æblegruppen, vil vi gerne byde andre ind i som aktive, nysgerrige eller bare kigge på og nyde æbletræerne på små siddepladser i 6 små lysninger.

Hver lysning forbindes med smalle klippede græsstier, som også føres ud til det tilstødende stisystem.

FORMIDLINGSDELEN FOR DE 6 ÆBLESPTS

Udover donationen på 68.880 kr fra Nykredits Fond har vi også modtaget en donation på 40.000 kr fra Kolding Bydelspulje 2025 til vores projekt med 6 æblespots i den gamle æblehave på vore friarealer i grundejerforeningen.

Vi står derfor i en fantastisk gunstig situation, idet vi kan udvide vores projekt og få vores formidlingsdel med for de 6 æblespots. Formidlingsdelen har vi arbejdet med lige siden vi startede Æblegruppen, idet historien med Dr. Lind og hans gamle æblehaver er en fantastisk særpræget historie, ligesom Æblegruppens arbejde med at redde de tilbageværende 150 gamle æbletræer.

Så vi udvider projektet med en formidlingsdel for de 6 æblespots, som vi egentlig oprindeligt havde tænkt, og så vi kan fastholde Nykredits Fonds donation for etablering af de 6 æblespots.

Det vil blive fantastisk for alle besøgene i æblespottene, når man med sin egen mobiltelefon, via QR-koder, kan få fortællingen om projektet, stedet, historien og om Æblegruppens arbejde.

Fx var sundhedsbegrebet vigtigt for Dr. Lind omkring æblet, hvilket kan fortælles i et parallelt spor, at det netop er den samme periode hvor Trappergårdens æblehaver eksisterede og hvor man også i den periode fik klarlagt de 13 vitaminer, som i dag findes.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

PROJEKTLEDELSE OG UDBREDELSE

Projektet understøtter også Kolding Ø's vision og herunder de 2 indsatsområder: Natur og Rekreative forbindelser samt Mødesteder og Fællesskaber.

I samarbejde med KOLDING Ø lokalråd vil Æblegruppen under Grundejerforeningen Æblehaven udbrede kendskabet til dette æbleparadis, og sammen vil vi styrke lokalområdets bevidsthed og brug af initiativet.

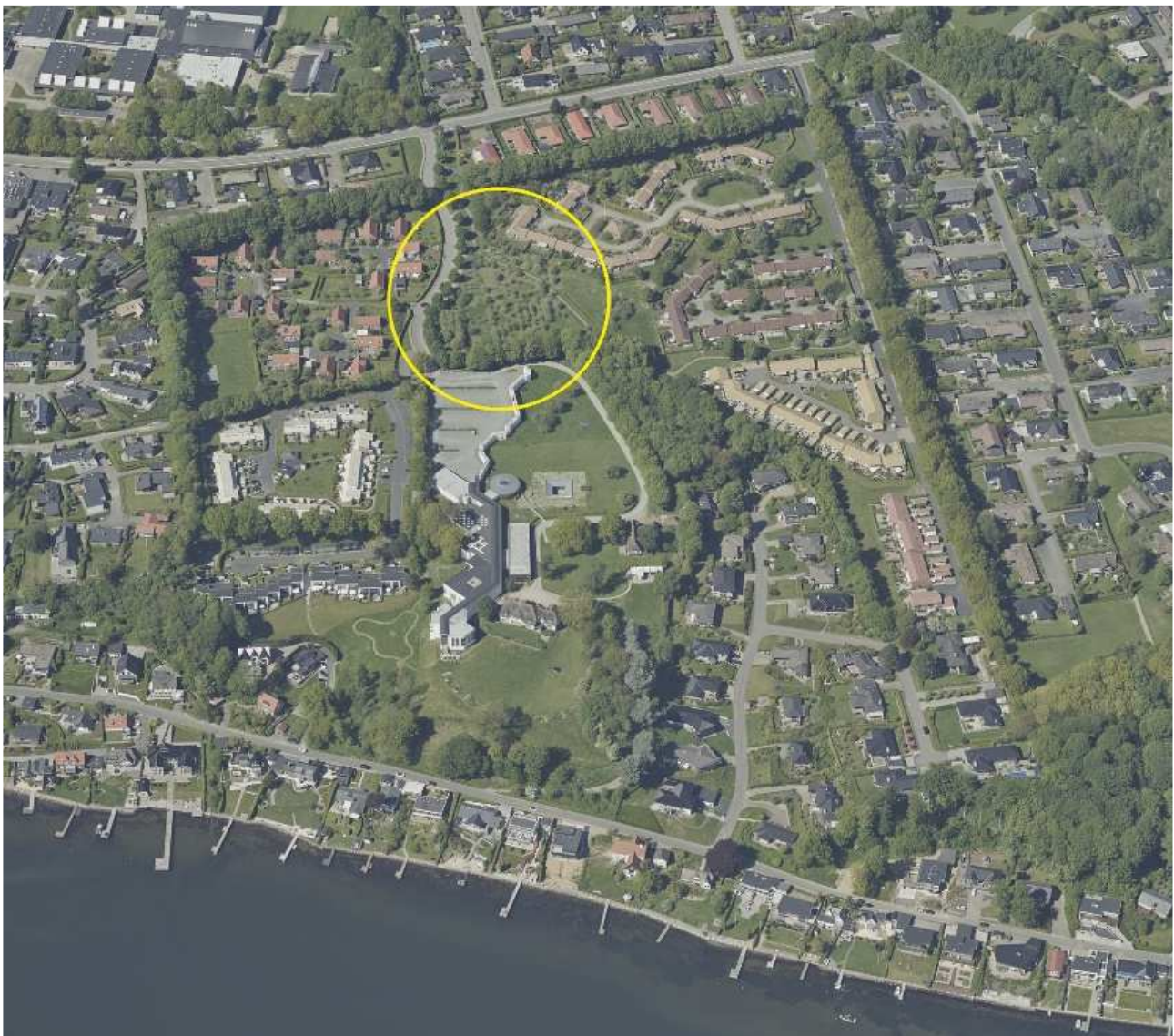
Projektledelsen varetages af grundejerforeningens bestyrelse og eget arbejde varetages af Æblegruppens 8-12 aktive medlemmer sammen med vores gartner.

OMRÅDET OG STEDET

Det aktuelle område med den gamle æblehave centralt i grundejerforeningens område. Hele området er indrammet af vore gamle træalléer og trærækker, som skulle skabe læ for æblehaverne i sin tid.

Hovedstier krydser igennem fællesarealerne både nord-syd gående fra Fjordvej op til skolen ved Lyshøj Allé og øst-vestgående fra Egernvej til Trappergårdsvej.

Også mellem boligerne i grundejerforeningen løber små stier som forbinder fællesarealerne med huse og gårdspladser inde i bebyggelserne.

Luftfoto af Grundejerforeningen Æblehaven omkranset af C.Th. Sørensen's træalléer som skulle skabe læ for æblerne.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Ældre oversigtsfoto med registrering

Billedet viser indtegningen af de første registreringer af de gamle æbletræer fra Trappergårds Æblehave, som Dr. Lind etablerede sidst i 1940'erne.

Her registrerede vi i 2018 både de gamle (mørke cirkler) og nyere æbletræer (lyse cirkler).

Billedet nederst på siden er den sidste registrering fra 2024, hvor de gamle æblesorter blev bestemt.

En række bare områder mellem æbletræerne var opstået gennem udstykningen af de forskellige delområder, ledningsgennemføringer mm. Disse områder ser vi som en mulighed for at skabe små mødesteder uden at fjerne nogle af de gamle træer.

Det bliver til de lysninger som i dag er grundstenen i udformningen af de 6 æblespots, som vi arbejder med i det aktuelle projekt.

Den endelige plan for området 2024

Grundejerforeningens Æblegruppe blev dannet i 2019, og gruppen har nu registreret området og bestemt de enkelte gamle sorter ud fra gamle plantelister fra 1945 suppleret med ændringer op til 1970.

Som led i grundejerforeningens tema om biodiversitet i 2018 gennemførte Æblegruppen i foråret 2024 et undervisningsforløb med en specialist i beskæring af æbletræer.

Æblegruppens medlemmer tog sig af den lettere beskæring og vores gartner tog sig af den lidt tungere del af arbejdet.

Æblegruppen vurderer at der skal udføres beskæringer 2-3 sæsoner yderligere før æbletræerne har en tilfredsstillende tilstand.

I årene 2019 til 2024 har Æblegruppen registreret alle æbletræer i de forskellige områder. Vi har over 250 gamle æbletræer og over 100 af de nyere æbletræer, i alt 350 æbletræer.

Studieture og møder med æblespecialister har medvirket til, at vi er godt i gang med at bestemme samtlige æbletræer i området.

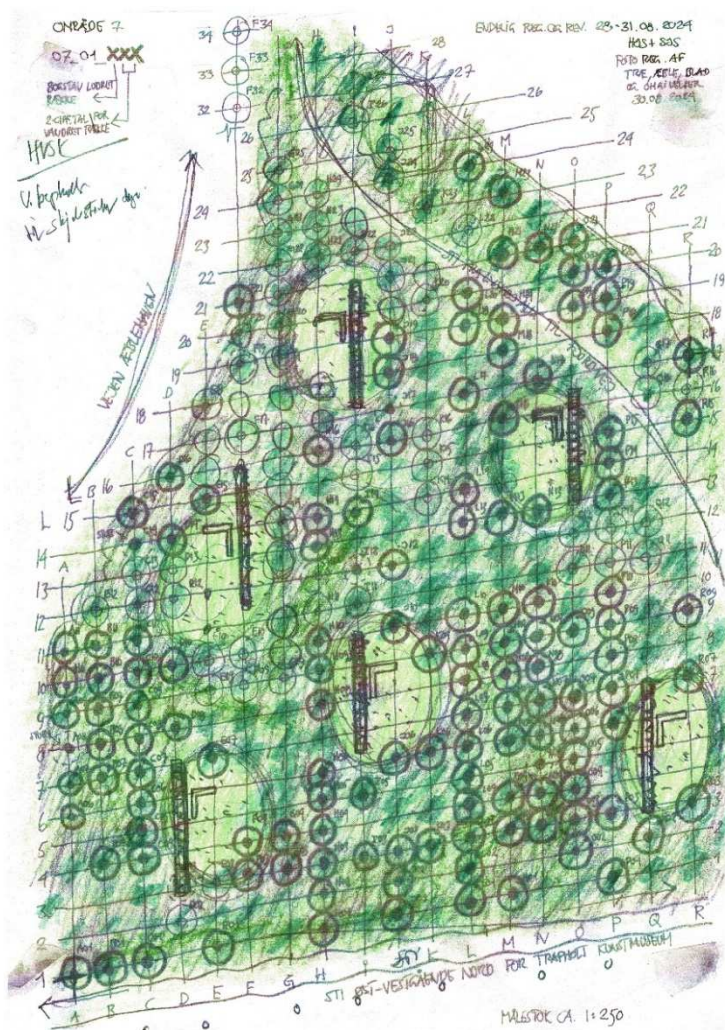
Alle de gamle æbletræer er sortsbestemt, men vi mangler at sortsbestemme en del af de yngre æbletræer.

Cirkler med fed streg og sort punkt er gamle træer.

Cirkler med tynd streg og åben punkt er nyere træer.

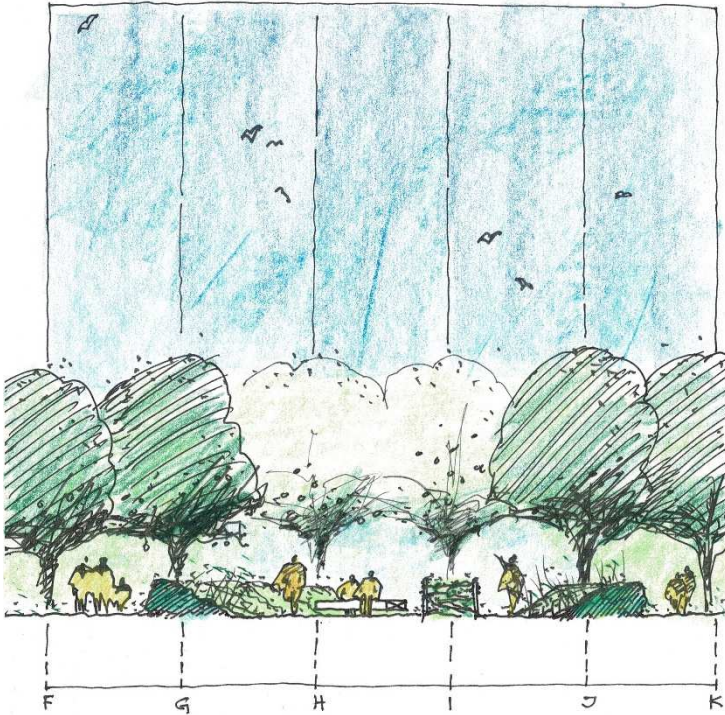
Cirkler som er vist stipt er dårlige træer som er under observation.

Cirkler markeret med grøn farve er kommende træer af gamle sorter som overvejes indplantet, så vi gendanner den samlede salgsliste som var aktuel i 1950'erne.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Tværsnit gennem et Æblespot

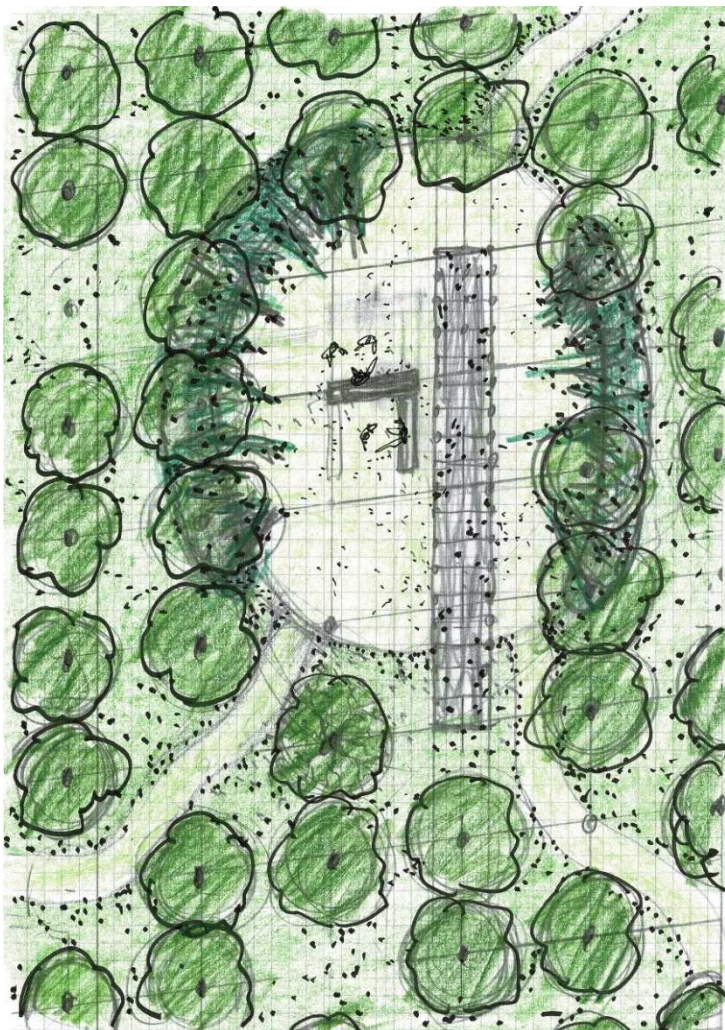
De eksisterende bare områder udnyttes som lysninger ved at stramme op med enkelte nye træer, som dermed medvirker til, at man ude fra området får øje på disse mødesteder som små solpletter mellem æbletræerne

Alle de 6 spots åbner sig ud mod området og vil virke inviterende på både beboere og gæster i området.

En lysning giver adgang til himmellys og sollys og bliver markant i området med de i alt 200 gamle æbletræer fra Dr. Linds tid.

Et kvashegn centralt i lysninger bliver rygraden i lysningerne.

2 siddebænke møblerer lysningens rum med muligheder for både samvær og aktivitet eller til fordybelse og meditation.

Planudsnit med et Æblespot

Hver af de 6 lysninger får et særskilt tema i æblefortællingen, men indeholder følgende hovedelementer, beskrevet efterfølgende:

Selve lysningen udformes ved at stramme de bare områder op med supplerende æbletræer, der markerer lysningen mere klart og tydeligt.

Et kvashegn centralt i lysningen, så man hvert år kan komme til at arbejde med at lægge af-skårne grene. Kvashegn er opbygget af robinie-stolper med flettede hasselgrene i toppen af stolperne. Herved er delen ved jorden åben for dyr, insekter og brændenælder.

To siddebænke af egetræ danner en vinkel og skaber en lille plads både for samvær eller fordybelse, men også i forbindelse med plukning af æbler eller klargøring af grenafskæring.

2 mindre buede kratunderplantninger på kanten af lysningen udformes som små krat med tidlig blomstring for bedre bestøvning. Underplantningerne er samtidig skjulesteder for smådyr.

Smalle klippede gangstier leder rundt mellem de forskellige spots som også forbindes til den eksisterende stistruktur i området.

Hvert spot har sit eget nummer og der monteres en QR-kode på en stolpe i knækket ved bænken. QR-koden giver adgang til information om det aktuelle sted, og oplysninger om æbletræerne. QR-koden fortæller dig også, hvordan du kommer videre rundt.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Biodiversitet – de første forsøg

Grundejerforeningen har i flere år haft biodiversitet som tema for vore fællesarealer, både med hensyn til funktion, drift og anlæg.

Vi har med stor succes gjort forsøg med blomstereng, som vist på billedet til venstre.

Det er dog svært at finde frem til de rigtige blomster, både i forhold til insekter, men specielt i forhold til græsslåning 1-2 gange på de rigtige tidspunkter. Jordbunden styrer næsten det hele!

Det viste eksempel var meget flot og havde ikke tendens til at ligne et frøkatalog i alle farver!

Biodiversitet med kvasbede som rygrad

Efter Æblegruppens etablering i 2018/19 blev det hurtigt klart at en vigtig del af biodiversiteten vil gå på etablering af kvasbede i forbindelse med vore gamle æbletræer. Derudover etableres vedbede langs vores store træalléer som omkranser grundejerforeningens arealer.

Kvasbede er rygraden i projektet med de 6 æblespots.

De kommer til at ligge som markante linjer i æblerækkernes geometri.

I det tidlige forår arbejdes der med finbeskæring af æbletræerne og opkorting til nedlæggelse i kvasbedene.

I sommermånederne er kvasbedene bagtæppe for ophold på bænke. Her er der ro til fordybelse eller at søge oplysninger via QR-koder om områdets fantastiske æblehistorie.

På billedet ses et meget fint eksempel på et kvasbed som er flettet med hasselgrene foroven og er helt åben forneden hvor der er adgang mellem robinestolperne for smådyr, brændenælder og insekter. Her samles alt det der giver mening mellem natur og håndværk og så er det ren poesi af sollys og skygger mellem grenene.

Æblegruppen i aktion mellem æbletræerne

I februar og marts udfører Æblegruppen finbeskæringer på opfølgning på gartnerens grovere beskæring ud fra en fælles gennemgang af årets fokus.

Der er 12-14 aktive "finsnitte" i Æblegruppen. I 2024 havde vi havekonsulent Janne Fuglsang til at sætte Æblegruppen i gang for alvor.

Her gennemførte vi et kursus med 2 dage hvor vi oplærtes til finsnitte med mellemliggende periode, hvor vi selv gik i krig med træerne.

Janne Fuglsang lærte os at vi skulle respektere, at de gamle træer havde haft en periode, hvor det nærmest var groet op omkring træerne med en afsluttende topkapning.

Det blev aldrig til produktionstræer, så vi skulle beskære dem nænsomt.

Billedet nederst viser perioden med forsommeren efter beskæringen hvor græsset bliver højt og blomstringen går i gang.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Hovedstien gennem æblehaven

Efter et par års beskæringer begynder træerne igen at fremtræde som en æblelund, hvor man kan se langt ind under træerne.

Græsrabatter på begge sider af hovedstierne bliver klippet sammen med arealerne ved Pentanquebanen, Legepladsen mm. mod vest.

Øvrige arealer under æbletræer for lov til at blive langt og blomstre gennem foråret med et tæppe af mælkebøtter, og skifter gennem resten af sommeren. Små smalle stier klippes i baner ind mellem æbletræerne til et netværk af stier man kan vandre på.

Alt dette bliver nu formaliseret og udtrykt i projektet med de 6 Æblespots, som bliver indviet i maj 2026.

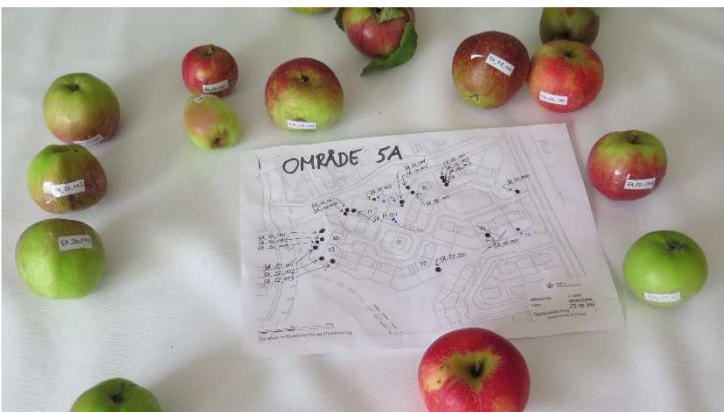

Registrering af æbletræerne

Æblegruppen har udført en omfattende registrering af samtlige æbletræer i grundejerforeningen, både de gamle oprindelige æbletræer og de yngre æbletræer som er plantet i den periode hvor boligbebyggelserne var etableret, og både dem på private grunde og dem der står på grundejerforeningens fællesarealer.

Der er ca. 350 æbletræer i alt, heraf er der ca. 250 gamle æbletræer og ca. 100 nyere æbletræer. Over 200 gamle æbletræer står på fællesarealerne og ca. 50 i private haver.

I område 7, det centrale område hvor projektet med de 6 æblespots skal udføres, er der ca. 150 af de gamle æbletræer og ca. 50 yngre æbletræer der er indplantet for 20-30 år siden, efter gennemskæringer med el- eller fjernvarmeledninger.

Bestemmelse af æblesorter

Dette er et af de sværeste discipliner og selv erfarne æblekendere er ikke så meget for rykke ud med et sortsnavn, hvis de ikke er 100% sikre i sagen.

Det måtte de mange ildsjæle i Æblegruppen sande på mange måder og specielt i de første 3-4 år af gruppens levetid er det faktisk æbleår hver sommer, hvor æblerne var højrøde og skinnede som japansk lak, og de lignende slet ikke dem vi kunne slå op i Pometets æblenøgle. Der var mange gode forslag og vi vendte og drejede æbler, skar dem over på den ene led og så på den anden led, målte og vurderede på en lang række møder.

Det endte dog lykkeligt, idet vi fik bestemt alle de gamle æblesorter i et hug, da vi i de gamle plantelister kunne finde frem til de aktuelle træerækker ved at kende enkelte række og rækkefølger, efter vi løb over til æbletræerne og kontrollerede.

Vi kunne ånde lettede op – bestemmelse af de gamle sorter var løst og den ekstra kontrol kom fra Æblepometet i Tåstrup hvor vi havde en stafet over med en pose æbler!

De røde æbler til venstre er Jonathan, som vi har 75 træer af.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Dr. Lind – et historisk tilbageblik

Trappergårdens Æblehaver blev grundlagt af dr. Gustav Lind, der i 1935 købte den grund, hvor Trapholt nu ligger. Her byggede han og hustruen Helene et sommerhus.

Sundhedsbegrebet

Som tandlæge havde dr. Lind en stor interesse for tandsundhed, og frugters indhold af C-vitamin spillede en vigtig rolle for tandhygiejnen. Derfor plantede han forsøgsvis 40 forskellige æblesorter og udvalgte dem, der egnede sig bedst til stedet.

Trappergårdens Æblehaver

Det blev starten på en æbleplantage, der voksede efterhånden som nye jordlodder blev tilkøbt. Til sidst bredte plantagen over 36 tdr. land med over 10.000 æbletræer. Der blev dyrket Cox Orange, som der blev solgt flest af, Belle de Boskoop, Bodil Neergaard, Filippa, Golden Delicious, Graasten, Jonathan og mange andre. Der blev hentet billige gamle avlsbygninger i bindingsværk fra Taulov, Børkop og Eltang og genopført nord for villaen, til brug for gartnerbolig, stald og redskabsrum. Senere kom et nyt og moderne kølehus til.

3 mio. bier i samme bygning

Bierne fik en helt speciel bolig, en 15 m. lang bistald med plads til hele 31 bifamilier. For at bierne ikke skulle tage fejl af flyveåbningen, når de vendte tilbage til bistalden, var de malet i forskellige farver, der svarede til de sammenbyggede stader, der lå bagved.

I starten blev æblerne solgt direkte til private, men senere blev der oprettet en abonnementsordning, hvor der kunne bestilles kasser a 10 kg. Trappergårdens specialdesignede bil leverede til større byer i Jylland og til København, og til mindre byer på ruten. Til jul blev der fabrikeret særlige gavekartoner indeholdende 3 kg. Trapholtæbler – og der blev også produceret æblemost.

Ægteparret Lind flyttede permanent ind på Trapholt i 1944, hvor overgartner Holger Degnbol siden 1935 havde været ansvarlig for driften af plantagen. Både Lind og Degnbol var meget udviklingsorienterede og fulgte forskning og forsøg på området, og bidrog selv med nye tiltag. Landskabsarkitekten, professor C. TH. Sørensen stod for at planlægge strukturen i plantagen – både fordelingen af æblesorter, stier og køreveje samt læhegn.

Grundlaget for et nyt Kunstmuseum

I 1965 påbegyndte afviklingen af plantagen, med frasalg af udstykningen til Trapholtparken. Den selvejende institution Trapholtfonden blev oprettet i 1972, og Kolding Kommune overtog hele området, mod at oprette et kunstmuseum. Resten af plantagen blev udstykket til boliger, og i 1988 blev Trapholt Kunstmuseum opført og indviet.

Ægteparret Lind boede i villaen til deres død.

GRUNDEJERFORENINGEN ÆBLEHAVEN

ÆBLEGRUPPEN OMKRING TRAPHOLT I STRANDHUSE KOLDING

Æblebonden Dr. Lind

Æblebonden, som dr. Lind kaldte sig, betragtede æbletræerne og æblerne som levende væsener, og de blev behandlet derefter. Intet blev overladt til tilfældighederne, og Lind gik til opgaven med den samme videnskabelige grundighed, der kendetegnede hans karriere som tandlæge.

Æblejournaler og stuegang

Æbleplantagen var inddelt i afdelinger og rækker, og hvert enkelt træ havde sig egen journal. Hvis Lind under sin daglige "stuegang" opdagede problemer, blev der stillet en diagnose. Syge træer blev sjældent fældet, men i stedet behandlet, enten med en "blodtransfusion" fra et rask træ, en tablet stukket ind i et hul i stammen, eller en operation, hvis det var nødvendigt.

Der blev jævnligt foretaget jordbundsanalyser, og jorden tilført de næringsstoffer, der manglede. Stærke gifte var bandlyst.

Håndtering af æbler og jordbakterier

Æblerne blev behandlet med største omhu og håndteret så rationelt og hygiejnisk som muligt. Æbleplukkerne stillede hver morgen til parade for at få kontrolleret, om neglene var korte og rene. De blev instrueret i den mest rationelle plukkemetode, så æblerne kun blev håndteret tre gange, før de nåede forbrugeren.

De specialfremstillede kurve, der blev båret i en selen om halsen, måtte ikke sættes på jorden, men på transportable, tilhuggede træstammer. Æblekasserne var fremstillet af en særlig sort svensk fyrretræ, der ikke gav afsmag til æblerne.

Styring af sæson og kvalitet i kølehuset

Efter plukningen blev æblerne efter højst to timer placeret i kølehuset, der med hjælp fra Cold Stores og Danfoss blev bygget med datidens nyeste teknologi. Her blev æblerne lynnedkølet, og først "vækket til live", når de skulle sælges.

Trapholtæblerne blev kendt for deres gode smag og høje kvalitet. Også Linds dyrkningsmetoder og særlige filosofi blev kendt vidt omkring, med omtale i mange fagblade, og med talrige besøg af fagfolk og interesserede grupper fra ind- og udland.

